

LUBADAR JE OSTAL LUBADAR:

Odgovor na prispevek Ko lubadar postane zvezdar – ustaljenost terminologije kot temelj učinkovite komunikacije v gozdarstvu, GV, 2025, 83, 9/10, 289–291

Maja JURČ¹, Roman PAVLIN¹

1 UVOD

Naslov prispevka Ko lubadar postane zvezdar – ustaljenost terminologije kot temelj učinkovite komunikacije v gozdarstvu v GV, 9/10 2025, je populističen in zavajajoč, saj avtorji namenoma karikirajo spremembe imen v delu Scopolia 108 (Jurc in sod., 2024). Vsi lubadarji namreč niso postali zvezdarji, tako ime so dobile le vrste iz roda *Pityogenes*. Ime lubadar pa smo ohranili, saj smo ga po ukinitvi lubadarjev kot poddružine podlubnikov dodelili vrstam iz roda *Ips*, v katerega spada tudi naša gospodarsko najpomembnejša vrsta, osmerozobi lubadar (*Ips typographus*).

Avtorji prispevka v GV bodo lažje razumeli in sprejeli spremembe slovenskih imen podlubnikov na podlagi obsežne in poglobljene argumentacije, ki je navedena v prispevku Jurc, M. in Pavlin, R.: Novo dvojno poimenovanje podlubnikov (*Scolytinae*) in strženarjev (*Platypodinae*) v slovenščini (tipkopis, 40 strani). V članku je pojasnjeno, zakaj je bilo slovensko preimenovanje nujno, navedena pa so tudi načela in postopki pri tvorbi slovenskih imen. Nova imena upoštevajo celotno zgodovino slovenskih poimenovanj podlubnikov. Prispevek je bil oktobra 2025 oddan v tisk reviji Acta Silvae et Ligni, ki je najpomembnejša gozdarska znanstvena revija v Sloveniji. Članek bo predvidoma objavljen v prvi številki te revije v letu 2026. V naslednjem poglavju je del povzetka za bralce, ki ne bodo prebrali celotnega prispevka v tiskani obliki ali na spletu.

2 NOVO DVOJNO POIMENOVANJE PODLUBNIKOV IN STRŽENARJEV V SLOVENŠČINI (del povzetka iz prispevka v reviji Acta Silvae et Ligni)

“Poddružini podlubnikov (*Scolytinae*) in strženarjev (*Platypodinae*) uvrščamo v družino rilčkarjev (*Curculionidae*). Zaradi zanimive bionomije in izbire življenjskega prostora v lesnatih rastlinah so bili že zgodaj predmet raziskovanja entomologov in kasneje tudi gozdarjev.

Prva znanstvena dela o podlubnikih z ozemlja današnje Slovenije so bila napisana v nemščini (Siegel 1866, Brancsik, 1871, Fuchs, 1905) in so poleg znanstvenih imen vsebovala tudi njihova nemška vrstna imena. Prva slovenska imena podlubnikov so se pojavila v učbenikih (Pokorny, 1864, 1872) in knjigi o škodljivih živalih (Erjavec, 1882). Več imen za osmerozobega lubadarja navaja v svoji knjižici tudi Salzer (1876). Z razvojem gozdarstva se je pojavila potreba po slovenskih imenih podlubnikov, ki so jih začeli objavljati v strokovni literaturi, zlasti v reviji Gozdarski vestnik (Sotošek, 1940, Novak, 1947, Šlander, 1947b, 1948, 1953b). Pomembni prispevki za slovensko nomenklaturo podlubnikov so bili objavljeni tudi v Gozdarskem slovarju (Brinar, 1970).

Članek o zoogeografiji podlubnikov Slovenije (Titovšek, 1983) navaja tudi nekaj novih slovenskih poimenovanj. V knjigi Podlubniki (*Scolytidae*) Slovenije: Obvladovanje podlubnikov (Titovšek, 1988) avtor navaja slovenska imena za 69 vrst podlubnikov. Poimenovanja so bila večinoma sestavljena iz treh imen in so temeljila

¹ M. J., BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, Slovenija. maja.jurc@bf.uni-lj.si

¹ R. P., BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, Slovenija. roman.pavlin@bf.uni-lj.si

na poddružinah podlubnikov (podružina *Scolytinae* – beljavarji, poddružina *Hylesininae* – ličarji, poddružina *Ipinae* – lubadarji), ki so bile v novi sistematiki ukinjene.

Monografija Scopolia 108: Gradivo za favno hroščev (*Coleoptera*) Slovenije, 6. Prispevek: *Polyphaga: Curculionidae: Scolytinae, Platypodinae* (Jurc in sod., 2024) temelji na 11.489 vnosih in navaja 117 vrst podlubnikov in eno vrsto strženarja. Največji del podatkov je bil pridobljen s terenskimi raziskavami, ki so vključevale nabiranje podlubnikov na gostiteljskih rastlinah, opazovanje rovnih sistemov in analizo ulova iz kontrolnih feromonskih pasti. Pregledane so bile tudi entomološke zbirke različnih inštitucij, zlasti Osrednja zbirka hroščev, ki jo hrani Prirodoslovni muzej Slovenije. Upoštevali smo tudi navedbe v znanstveni in strokovni literaturi. Sistematika in nomenklatura sta povzeti po veljavnem katalogu hroščev Palearktike »Catalogue of Palearctic Coleoptera« (Löbl in Smetana 2011). Glede na prejšnji popis (Titovšek, 1988) je navedenih 48 dodatnih vrst podlubnikov, katerim je bilo treba dodeliti slovenska imena. Hkrati pa je bila to priložnost, da se zastarela in neustrezna starejša imena, ki so temeljila na imenih ukinjenih poddružin, zamenja z novimi slovenskimi imeni.

V Sloveniji za posamezne taksonomske kategorije rastlin in živali že obstaja sistematično slovensko preimenovanje (Jančar, 1999, Kryštufek in Janžekovič, 1999, Martinčič in sod., 2007, Vrezec in sod., 2011, 2017, 2020, Jež in Verovnik, 2012, Jež in Lavbič, 2023a, 2023b, 2024a, 2024b, Seljak in Trilar, 2022, Bračko, 2023). Pri oblikovanju novih slovenskih imen podlubnikov smo upoštevali dosedanja vrstna slovenska imena, dostopna v gozdarski strokovni literaturi in v Imeniku slovenskih imen nevretenčarjev, ki ga ureja Prirodoslovni muzej Slovenije. Poleg tega smo upoštevali tudi znana nemška, angleška in zlasti znanstvena imena obravnavanih vrst. Upoštevali smo tudi morfološke in ekološke značilnosti podlubnikov, njihove gostiteljske rastline ter (redkeje) tudi njihovo geografsko razširjenost. Sledili smo načelu dvojnega poimenovanja, tako da so rodovi poimenovani enoznačno, vrstna imena pa vedno vsebujejo tudi rodovno ime. Vsa

predlagana nova imena temeljijo na veljavnih znanstvenih imenih rodov.

Pri devetih vrstah podlubnikov je staro slovensko poimenovanje (Titovšek, 1983, 1988) v celoti ustrezalo zahtevam dvojnega poimenovanja, zato teh imen nismo spreminjali. Prav tako nismo spreminjali slovenskega imena za edino vrsto strženarjev (*Platypodinae*): hrastov strženar (*Platypus cylindrus*), saj je obstoječe ime ustrezalo vsem načelom binarne slovenske nomenklature. Slovenska imena smo dodelili tudi trem vrstam tujerodnih podlubnikov, ki so bile na območju Slovenije prvič zabeležene po letu 2023 (Hauptman in sod., 2024, 2025a, 2025b), ko je bila redakcija Scopolie 108 že zaključena: kafrov robustnež, *Cnestus mutilatus* (Blandford, 1894); azijski različnež, *Anisandrus maiche* (Kurentzov, 1941) in vejni ambrozijevec, *Xylosandrus compactus* (Eichhoff, 1876).“

3 RAZPRAVA

Avtorji, omenjeni v 5. odstavku 2. poglavja tega prispevka so opravili revizijo, dodali nova imena in preimenovali slovenska imena za mrharje (44 vrst), mravlje (153 vrst), bolšice (125 vrst), sovke (474 vrst), erebide (149 vrst), pedice (465 vrst) in nočne metulje iz enajstih družin (131 vrst). Torej je bilo v slovenski znanstveni literaturi od leta 2020 do 2024 objavljenih 1.541 slovenskih imen (brez 117 vrst iz revije Scopolia 108), pa se nihče od strokovnjakov ni oglasil in predlagal, da je treba vztrajati pri neustreznih in zastarelih starih imenih.

Avtorji prispevka v GV navajajo zaplete ob spremembi angleškega imena vrste *Lymantria dispar* v ZDA, kar je sicer zanimivo, vendar ni primerljivo s preimenovanjem celotne poddružine podlubnikov. V našem primeru je bilo treba na novo imenovati 48 vrst, ki še niso imele slovenskega imena, pri večini preostalih vrst pa je bilo treba slovenska imena uskladiti z veljavnimi znanstvenimi imeni. Ali bi bila v tem primeru smiselna nekakšna javna razprava? Koliko strokovnjakov v Sloveniji pozna sistematiko, morfologijo in bionomijo 117 vrst podlubnikov v tolikšni meri, da bi lahko dejansko prispevali uporabne predloge za njihova imena?

Jezikovna komisija ZRC SAZU (Atelšek in sod., 2018), na katero se sklicujejo pisci prispevka v GV, pravilno ugotavlja, da je bila bivša poddružina lubadarjev (*Ipinae*) ukinjena, saj le-ti po novem sodijo v poddružino podlubnikov (*Scolytinae*). Pravilno zagovarjajo tudi usklajenost terminologije s taksonomijo, kar pa že v naslednjem stavku negirajo in predlagajo, naj bi uporabljali vrstno ime osmerozobi smrekovi podlubnik, kar je naravnost smešno. Po tem načelu bi tudi predstavnike preostalih dveh bivših poddružin (beljavarjev in ličarjev) morali v slovenskih vrstnih imenih spremeniti v podlubnike in rodovna imena sploh ne bi bila več potrebna, saj bi se v celoti pokrivala z imenom poddružine.

Vsako novo poimenovanje ali preimenovanje vrst, ki ne upošteva načelo enoznačnega poimenovanja rodov in ne temelji na veljavnih znanstvenih imenih, je napačno, škodljivo in neuporabno. Stara imena so bila določena z dobrimi nameni, vendar niso bila dodeljena dosledno, zadnji udarec pa jim je zadala sprememba sistematike, objavljena v delu *Catalogue of Palearctic Coleoptera* (Löbl in Smetana, 2011). Zato je bil že skrajni čas, da smo slovenska imena uredili. Urejena slovenska imena so zdrava osnova za poimenovanje novih, v Sloveniji odkritih vrst in omogočajo enostavno preimenovanje tudi ob prihodnjih spremembah sistematike.

4 ZAKLJUČEK

Novo slovensko dvoimensko poimenovanje podlubnikov je funkcionalno, smotrno in uporabno. Ravno obratno pa velja za zastarela slovenska imena, ki jih zagovarjajo pisci prispevka v GV. Večina starih imen prav tako ni primerna za jasno in usklajeno komunikacijo med deležniki v gozdarstvu, zato jih je bilo treba zamenjati.

Zavedava se, da vsaka obsežnejša in korenita sprememba poimenovanja, ne glede na to, kako premišljeno in argumentirano je bila narejena, lahko naleti na odpor, posebno v stroki, ki velja za tradicionalno in v kateri vse poteka počasneje. Slovenska imena so bila “kislo jabolko”, v katerega je nekdo moral ugrizniti. Izdaja Scopoliye 108

je ponudila priložnost, da smo končno uredili slovensko nomenklaturu podlubnikov.

Glede prenosa novih imen v prakso skrbi niso potrebne. Na BF, Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozde vire, nova imena uporabljamo že tretje študijsko leto. Nova imena so uporabljena v vseh študijskih gradivih, tudi v novem učbeniku *Gozdna zoologija* (Jurc, 2025).

V podatkovni zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije so vnesena nova slovenska imena podlubnikov in strženarja /Imenik slovenskih imen nevretenčarjev. Prirodoslovni muzej Slovenije. <http://www1.pms-lj.si/imenik/imenik.php/> iz vseh treh virov, *Scopolia* 108 (Jurc in sod., 2024, *Acta Silvae et Ligni* (Jurc in Pavlin, 2026, v tisku) in novega Portal favne podlubnikov in strženarjev Slovenije na spletu Biotehniške fakultete <https://scolytinae.bf.uni-lj.si>

Na spletu Biotehniške fakultete UL smo oblikovali Portal favne podlubnikov in strženarjev Slovenije, v katerem so podatki iz *Scopolia* 108. Portal zajema 115 originalnih fotografij prepariranih podlubnikov in strženarja ter galerijo 448 originalnih fotografij (simptomi – rovni sistemi, izhodne odprtine, izgled jajčec, ličink in bub posameznih vrst, makroskopski simptomi poškodb, naravni antagonisti, znaki za določitev podlubnikov na terenu, ustrezni habitati za posamezne vrste, načini spremljanja populacij ...) o obravnavanih vrstah (Jurc in sod, 2026).

Veliko skupin žuželk, ki so pomembne za gozdarstvo, še vedno nima ustreznih slovenskih imen. Avtorjem prispevka v GV želiva veliko uspeha pri tvorbi novih slovenskih imen s pomočjo odprtega strokovnega foruma oziroma digitalne platforme ali pa brez nje. Zavedati pa se morajo, da je smiselno preimenovali samo celotne taksone (npr. poddružino ali družino) oziroma vse vrste iz taksona, ki so prisotne v Sloveniji. Slovenska poimenovanja, ki ne upoštevajo sistematike in so dodeljena “po domače”, pa ne koristijo nikomur.

5 VIRI

- Atelšek S., Fajfar, T., Jemec Tomazin M., Trojar M., Žagar Karer M. 2018. Podlubniki. ZRC SAZU. <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje/podlubniki>
- Bračko G. 2023 Atlas of the ants of Slovenia. Ljubljana, Biotechnical Faculty, 251 s. <https://www.researchgate.net>
- Brancsik K. 1871. Die Käfer der Staiiermark. Systematisch Zusammengestellt. Graz, Paul Cieslar Verlag, 128 s.
- Brinar M. 1970. Gozdarski slovar. Ljubljana, Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in industrije za predelavo lesa Slovenije, 320 s.
- Erjavec F. 1882. Naše škodljive živali v podobi in besedi. 3. zvezek. Celovec, Družba sv. Mohora, 328 s.
- Fuchs G. 1905. Die Borkenkäfer Kärntens und der angrenzenden Gebirge. Naturwissenschaftliche Zeitschrift für Land- und Forstwirtschaft, 3 (6): 225–239.
- Hauptman T., Devetak Z., De Groot M., Faccoli M., Piškur B. 2024. First record of the non-native *Xylosandrus compactus* and *Anisandrus maiche* (Coleoptera: Curculionidae, Scolytinae) in Slovenia. *Zootaxa*, 5415 (2): 339–345.
- Hauptman T., Capuder L., De Groot M. 2025a. Distribution of recently discovered alien ambrosia beetles in Slovenia. V: Jugovic J. et al (ur.), Seventh Slovenian Entomological Symposium with international attendance. Book of abstracts. Izola, 31 January and 1 February 2025. Electronic ed., Koper, Capodistria, University of Primorska Press: 58–59. <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-428-6.pdf>
- Hauptman T., Capuder L., Devetak Z., De Groot M., Faccoli M., Piškur B. 2025b. First record of the non-native *Cnestus mutilatus* (Blandford) and further findings of other Xyleborini (Curculionidae, Scolytinae) recently recorded in Slovenia. *Zootaxa* 5653 (1): 143–150.
- Jež M., Lavbič J. 2023a. Seznam slovenskih imen v Sloveniji živečih sovč (Lepidoptera, Noctuidae).- *Acta Entomologica Slovenica*, 31(1): 27–75. https://www.pms-lj.si/app/uploads/2023/07/2-JEZ-1_2023.pdf
- Jež M., Lavbič J. 2023b. Seznam slovenskih imen v Sloveniji živečih erebid (Lepidoptera, Erebidae).- *Acta entomologica Slovenica*, 31(2): 163–184. https://www.pms-lj.si/app/uploads/2023/12/2-JEZ-2_2023.pdf
- Jež M., Lavbič J. 2024a. Seznam slovenskih imen v Sloveniji živečih pedicev (Lepidoptera, Geometridae).- *Acta Entomologica Slovenica*, 32(1): 67–111. https://www.pms-lj.si/app/uploads/2024/12/7-JEZ-1_2024.pdf
- Jež M., Lavbič J. 2024b. Seznam slovenskih imen v Sloveniji živečih nočnih metuljev enajstih malih družin: Brahmaeidae, Cimeliidae, Drepanidae, Endromidae, Euteliidae, Lasiocampidae, Limacodidae, Nolidae, Notodontidae, Saturniidae in Sphingidae (Lepidoptera).- *Acta Entomologica Slovenica*, 32(2): 139–160. https://www.pms-lj.si/app/uploads/2024/12/2-JEZ-2_2024.pdf
- Jurc M. 2024. Gozdna zoologija : visokošolski učbenik. 2., dopolnjena izd. Ljubljana: Založba Univerze = University of Ljubljana Press, 2025. XI, 352 str., ilustr. ISBN 978-961-297-689-7. Repozitorij Univerze v Ljubljani – RUL, dCOBISS.
- Jurc M., Pavlin R. 2026. Novo dvojno poimenovanje podlubnikov (Scolytinae) in stržnarjev (Platypodinae) v slovenščini. *Acta Silvae et Ligni*, 139, v tisku, tipkopis 40 s.
- Jurc M., Pavlin R., Borkovič D., Pintarič S. 2024. V: Kryštufek B. (ur.), Gradivo za favno hroščev (Coleoptera) Slovenije, 6. prispevek: Polyphaga: Curculionidae: Scolytinae, Platypodinae = Material for the beetle fauna (Coleoptera) of Slovenia, 6. contribution: Polyphaga: Curculionidae: Scolytinae, Platypodinae (Scopolia 108). Ljubljana, Prirodoslovni muzej Slovenije, 405 s. https://www.pms-lj.si/app/uploads/2024/12/Scopolia_108_web.pdf, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-P5RC2L4E>.
- Jurc M., Pavlin R., Borkovič D., Pintarič S. 2026. Podlubniki in stržnarji Slovenije, Scopolia 108, 2024. [Ljubljana]: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, 2026, Portal favne podlubnikov in stržnarjev Slovenije – Scopolia 2024; The Slovenian bark beetles and pinhole borers fauna portal – Scopolia 2024, <https://scolytinae.bf.uni-lj.si/>
- Kryštufek B., Janžekovič, F. (ur.). 1999. Ključ za določanje vretenčarjev Slovenije. Ljubljana, DZS, 544 s.
- Löbl I., Smetana A. (ed.). 2011. Catalogue of Palearctic Coleoptera. Volume 7. Curculionoidea I. Stenstrup, Apollo Books, 373 s.
- Martinčič A., Wraber T., Jogan N., Podobnik A., Ravnik V., Turk B., Vreš, B. Frajman B., Strgulc-Krajšek S., Trčak B., Bačič T., Fischer M., Eler, K. & Surina B. 2007. Mala flora Slovenije: ključ za določanje praprotnic in semenč. 4. Izdaja. Ljubljana, Tehniška založba Slovenije, 967 s.
- Novak V. 1947. O zalubnikih. *Gozdarski vestnik*, 6: 6–18.
- Pokorny A. 1864. Živalstvo: Prirodopis za nižje gimnazije in realke. Celovec, J. Leon, 165 s.
- Pokorny A. 1872. Prirodopis živalstva s podobami. Za spodnje razrede srednjih šol. Drugo predelano in pomnoženo izdanje. Ljubljana, Slovenska matica, 309 s.
- Salzer I. 1976. Kratak popis Smrekovega lubadarja s poudarkom njegovega pokončevanja. Ljubljana, Klein in Kovač (Eger), 11 s.

- Seljak G., Trilar T. 2022. Pregledni seznam bolšic (Hemiptera, Psylloidea) Slovenije in njihovo slovensko poimenovanje.- Acta Entomologica Slovenica, 30(2), 91–106. https://www.pms-lj.si/app/uploads/2023/06/1-SELJAK-2_2022-1.pdf
- Siegel M. 1866. Versuch einer Käfer-Fauna Krains. Ljubljana, Samozaložba, 120 s.
- Sotošek S. 1940. Gradivo za slovenski gozdarski slovar. Gozdarski vestnik, 3: 140–141, 163, 213.
- Šlander J. 1947b. Lovna drevesa. Gozdarski vestnik, 6: 49–57.
- Šlander J. 1948. Zatrimo lubadarja! Gozdarski vestnik, 7: 4–12.
- Šlander J. 1953b. Kako zavarujemo les pred žuželkami. Gozdarski vestnik, 11: 65–71.
- Titovšek J. 1983. Prispevek k poznavanju zoogeografije podlubnikov (Scolytidae) Slovenije. Zbornik gozdarstva in lesarstva, 23: 378–438.
- Titovšek J. 1988. Podlubniki (Scolytidae) Slovenije: Obvladovanje podlubnikov. Ljubljana, Zveza društev inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije: Gozdarska založba, 128 s.
- Vrezec A., Pirnat A., Kapla S., Vernik M., Brelih, S., Drovenik B. 2011. Pregled statusa in raziskanosti hroščev (Coleoptera) evropskega varstvenega pomena v Sloveniji s predlogom slovenskega poimenovanja. Acta entomologica slovenica, 19 (2): 81–138.
- Vrezec A., Vrh Vrezec P., Gregori J. 2017. Predlog slovenskega vrstnega poimenovanja vpijatov (Coraciiformes) sveta. Scopolia, 91: 181–220.
- Vrezec A., Ambrožič Ergaver Š., Kapla A., Ratajc U. 2020. Gradivo za favno hroščev (Coleoptera) Slovenije. 5. prispevek: Polyphaga: Staphyliniformia: Staphylinoidae: Silphidae. (Scopolia 99). Ljubljana, Prirodoslovni muzej Slovenije, 153 s. [Scopolia_99.pdf](#)
- Imenik slovenskih imen nevretenčarjev. Prirodoslovni muzej Slovenije. <http://www.pms-lj.si/imenik/imenik.php>
- Jurc M., Pavlin R., Pintarič S., Borkovič D., Leban V. 2024. Portal favne podlubnikov in strženarjev Slovenije na spletu Biotehniške fakultete <https://scolytinae.bf.uni-lj.si>